

Ynspirearjend Meartalich Underwiis

Op zoek naar taalschatten: moedertalen in beeld gebracht in de klas

Annarein Dijkhuis & Janke Singelsma

Annarein Dijkhuis

JANKE
SINGELSM

Lectoraat Meertaligheid en Geletterdheid

- Didactiek van meertaligheid
- Dialogische interactie
- Laaggeletterdheid bij risicoleerlingen

Veel praktijkgericht onderzoek.

Friesch Dagblad, 21 maart 2018, pagina 34.

Samen sterk met een rijkdom aan taal

Vele Friezen uit de hele provincie steken de handen uit de mouwen om van LF2018 een succes te maken. Het *Friesch Dagblad* geeft de vrijwilligers een gezicht. Vandaag: vader Isa (41) en zoon Berkay (12) Topalakli uit Leeuwarden, deelnemers aan 'Taal yn byld'.

Ut 'e mienskip

 Diane Rommelsehok

Doorgaans weet Berkay Topalakli in zijn eerste wyl raad om zijn hús-werk, maar eend vorig jaar ging de achtstegroeper van IBL Aventurijn in Leeuwarden er eens goed met zijn vader Isa voor zitten. „Berkay was thuis gekomen met een briefje met daarop een bysondere taak“, herinnert Isa zich nog. „Zoek met je ouders een moose zin of spreek in hún moedertaal die je op een poster wilt zetten“, vertelt Berkay over de opdracht.

Het zou hún bydrage warden oan 'Taal yn byld', een door het lectoraat Taalgebruik en Leren van NHL Stenden Hogeschool ontwikkeld project. Zeven Leeuwarder basisscholen in zes verschillende wijken doen mee aan het project, dat onderdeel is van Culturele Hoofdstad-project Lin fan taal. De leerlingen gaan voor het project op onderzoek uit naar de talen die in hún byart worden gesproken. En kinderen van verschillende nationaliteiten maken kunstzinnige posters in hún eigen taal, waarvan een aantal als billboard een plekje krijgen in de binnenstad.

Berkay groeit meartalig op, met het Nederlands en het Turks. „Mijn vrouwe is Turks, en ik ben in Nederland geboren maar heb ook Turkse ouders“, vertelt Isa. „Onze kinderen willen we de Turkse taal ook doorgeven. Thuis spreken ik daarom byna altijd Fries tegen Berkay, en hij

antwoardt dan eigenlik altyd in het Nederlands.“

Het Turks is rijk aan spreekwoorden en gezegden, woert Isa. Voor de poster van Berkay gingen ze op zoek naar een passende spreek. Berkay: „Ik vind voetballen heel leuk, dat doe ik by SC Leeuwarda, en het leek ons moos als de telot hier ook iets mee te maken kon hebben.“

„Er din nei sur, di din sei sur, was het eerste dat vader te binnen schoot. „Als je het letterlik wilt vertalen kom je uit op iets als: 'wat heeft één hand terwiyl twee handen gehúid kunnen maken'. In het Turks wordt er ook wel by in de handen geklapt.“ Voor de poster kozen ze voor een vrije vertaling die directeur de betekenis dúdliklyk maakt: 'twee handen kunnen meer dan één hand'.

Berkay kende het spreekwoord nog niet, vertelt hij. „Maar ik vond hem wel meteen heel moos. Voetbal is een transport, dus daar geklapt het zeker, maar het past eigenlik in heel veel situaties.“ Isa: „Je weet nooit wat het leven je gaat brengen. Het is een moos gezegde voor die momenten waarop je echt hulp nodig hebt. De eerste ingewing was dus meteen een schot in de rioos.“

Op school krijgen ze niet veel later een wit vel om de poster op te maken. „Ik mocht weer eens knippen en plakken“, lacht Isa. Berkay: „We hebben mijn hand getekend en uitgeknipt en dat gebruikt als sjabloon. Met een verroller hebben we daarmee boven op de poster óm hand gezet en onder twee. In het blauw, dat is mijn lievelingskleur.“

Berkay en Isa Topalakli met hún taalposter die straks als billboard in Leeuwarden te zien zal zijn. Foto: Marjolje Andringa

Je weet nooit wat het leven je gaat brengen. Het is een mooi gezegde voor die momenten waarop je echt hulp nodig hebt

De telot staat er, behalve in het Turks en het Nederlands, ook nog op in het Fries: 'Twa hannen kinne mear as ien hân'. „Veel meer hebben we niet op onze poster gezet“,

zeft Isa. „Om het rustig te houden, it is wel goed sa, vrienden we.“

De resultaten kwamen eerst een tijdje in de hal van de school te hangen. „Er hadden best veel kinderen meegedaan en we hadden denk ik wel posters in tien verschillende talen“, zeft Berkay. Inmiddels zijn een aantal van de kunstwerken ook naar de drukker gebracht en klaar om ingelijst te worden. Waar de poster van Isa en Berkay precies in de stad komt te hangen, weten ze nog niet. „Een billboard bij het voetbalstadion zou wel moos zijn“, vindt Isa. „Ik hoop dat er eenje midden in de stad komt“, zeft Berkay. „Daar komen veel mensen die hem dan zien.“

Want dat de billboards veel bekijs gaan trekken, is waar ze op hopen. „De reden dat we als ouders graag willen dat onze kinderen

Turks kunnen spreken, is omdat we willen dat ze niet vergeten wat hún achtergrond is“, zeft Isa. „Dat ze de geschiedenis en de cultuur van Turkije kennen, daar hoort de taal ook by. Daarmee kunnen ze ook met hún vrienden en familie praten als ze naar Turkije op vakantie gaan. Maar ik vind het ook moos dat er aandacht is voor verschillende culturen in de klas, en met de billboards zelfs in de hele stad. Kennis van elkaars cultuur helpt om elkaar te accepteren en begripen. De plaats waar onze familie in Turkije vandaan komt, Kastamonu, is dit jaar toevallig ook Culturele Hoofdstad van Turkije. Dat geeft meedoem in Leeuwarden met een Turks gezegde voor ons nog een extra bijzonder tintje.“

 <https://glanfantaal.nl/project/taal-billboards-door-kinderen>

Geletterdheidsontwikkeling begint bij waardering voor de geletterdheidspraktijken thuis.

Brede blik op geletterdheid

“De geletterdheidspraktijken in de gemeenschap waarin kinderen opgroeien, vormen voor hen het eerste referentiekader van waaruit ze in de school teksten en alle activiteiten die ermee verbonden zijn, benaderen.”

“(...) leerkrachten zouden zich steeds wel heel sterk bewust moeten zijn van de verschillen waar kinderen van huis uit vertrouwd mee zijn, maar ook met de verschillen in belangstelling.”

(Berenst, Faasse, Herder & Pulles (2016). *Meer dan lezen*, p. VI)

MOOIE TAAL VAN MIJN MOEDER
OBS EESTROOM

TAAL YN BYLD
RUSSISCH

lectoraat Taalgebruik & Leren

Она пришла с мороза, Раскрасневшаяся, Навынула комнату Ароматом воздуха и духов

Ze kwam uit de kou, blozend

Ze vulde de kamer met de geur van verse buitenlucht

Se kaam út de kjeld, in sûnneade kleur.

Taal yn Byld

#TaalTroost

- de moedertalen uit een groep worden verzameld en letterlijk in beeld gebracht.
- gericht op de verbinding tussen leerkracht, leerling, ouders en het dorp of de buurt
- leerlingen gaan op zoek naar taalschatten om hun buurt te verrassen, te verrijken en te troosten.
- leerlingen interviewen hun opa, oma, vader, moeder, oom of tante en vragen naar een mooie zin en maken hier vervolgens samen een poster van.
- #TaalTroost is de online verzie van Taal yn Byld

De doelen

- Culturele rijkdom van wijk **letterlijk** zichtbaar maken
- Waardering voor de moedertaal
- Ouders bij schoolse activiteit betrekken
- Ouders en kinderen expert laten zijn
- Vergroten van taalbewustzijn en cultureel bewustzijn

Maar het project bracht veel meer dan dat.....

Praten over talen in de klas: de start

- Welke talen ken je?
- Met wie praat je die talen?
- Waaraan denk je bij die talen?
- Hoe vaak praat je die talen
- Waarover praat je?
- In welke taal: (functies)
  - denk je?
  - vertel je geheimen?
  - word je boos?
  - reken je?
  - praat je met dieren?
  - droom je?

Welke talen zijn er in onze groep?

- Wat spreek jij thuis?
- Weet je een woord in die taal?
- Zeg dat woord hardop
- Zeg het allemaal eens na
- Wat betekent dat woord?

De opdracht: Op zoek naar de taalschat

- Leerlingen interviewen vader/ moeder/ oma/ opa/ oom/ tante/ ...
- Op zoek naar mooie zinnen in de moedertaal:
taalroutines, kinderliedjes en beeldspraak,
zegswijzen, spreuken, uitspraken en dichtregels
- Ouders e.a. worden expert

Taalschat

Wat vind jij mooie taal? Dat ga je uitzoeken!

Je gaat je vader, moeder, opa of oma vragen naar een hele mooie zin.

Deze zin komt uit de taal van je vader, moeder, opa of oma.

Hoe ga je dat doen?

Je gaat een klein interview doen met je vader, moeder, opa of oma.

Wat kan je vragen?

- Wat vond je vroeger een mooi/grappig/bijzonder liedje?
- Wat vond je vroeger een mooi/grappig/bijzonder gedichtje?
- Of weet je gewoon een mooie/grappige/bijzondere zin in je moedertaal?
- Wat vond je er mooi/grappig/bijzonder aan?
- Vond je het mooi/grappig/bijzonder klinken?
- Werd je er blij van?
- Of verdrietig?
- Waar ging het over?
- In welke taal is het?
- Wanneer werd het gezongen?

Misschien weet je zelf ook nog vragen. Schrijf ze hier op:

Taalschatten verzameld, en dan?

Uitwisselen in de klas: klassengesprek over (de waarde en betekenis van) de zinnen

- Wat staat er?
- Lees het eens voor
- Wat betekent dat?
- Waarom vindt mama dit mooi?

Klinkt het mooi?

Is de betekenis mooi?

Hoort er een mooie herinnering bij?

Er wordt een Nederlandse en een Friese vertaling van de zin bij gemaakt.

Papa wordt er verdrietig van, want hij denkt aan zijn familie ver weg.

Dit was de eerste zin die papa en mama leerden, toen ze in Friesland kwamen.

Ouders betrekken:

De posters worden gemaakt.

In de klas de posters bewonderen.

De letters zien er gek uit!

Jij leest van rechts naar links!

Dus

d.m.v. gesprekken (Ik/In):

- waardering voor de verschillende talen stimuleren
- aandacht voor verschillende functies van taal

Op zoek naar taalschatten (=Taal yn Byld)

is een project voor groep 5-8

Ook groep 1-3 deed mee.

Talensensibiliserende activiteiten:

- gesprekjes over taal
- ouders lezen voor in eigen taal
- ouders leerden liedje/gedichtje in eigen taal aan kinderen
- ouders vertelden over een voorwerp uit hun cultuur

--.....

Tentoonstelling op school en iedereen is welkom

De talen van de school zijn letterlijk zichtbaar

Posters in de buurt

De opbrengsten

- Er kwamen ouders op school, die we anders nooit zagen
- Er was veel betrokkenheid van ouders en leerlingen
- De hoeveelheid talen op school verraste en verbaasde ons
- Leerkrachten zagen het belang in van de aandacht voor de thuistaal
- Leerkrachten realiseerden zich beter wat de achtergrond van leerlingen en ouders is
- Er ontstonden gesprekken over taal tussen ouders, kinderen en leerkrachten

Friesch Dagblad, 12 juni 2019, pagina 34.

Glimmende kopjes door moedertaalproject

LF2018 stond bol van de projecten rond Iepen Mienskip. Wat hebben die ons opgeleverd? Hebben ze iets duurzaam in gang gezet? Vandaag: Janke Singelsma van *Taal yn byld*.

Wearde foar letter

Diene Romashuk

Van 'Ik hou van jou' in het Chinees tot 'Je bent mooi (zoals je bent)' in het Armeens. Wel tachtig posters met taalschatten uit allerlei talen sieren sinds kort de Dr. Algraschool in Leeuwarden.

De school trapt daarmee het vervolg af van het LF2018-project *Taal yn byld*. Leerlingen gaan daarvoor op zoek naar een mooie zin in hun eigen moedertaal of die van hun ouders, familie of vrienden in hun omgeving. Samen met de leerkrachten verwerken ze die in een kunstzinnige poster, met daarop ook een Nederlandse en Friese vertaling.

In het Culturele Hoofdstadjaar gingen zeven Leeuwarder basisscholen in zes wijken de Dr. Algraschool al voor, vertelt Janke Singelsma van het lectoraat Taalgebruik en Leren van NHL Stenden Hogeschool. Dat bedacht het initiatief dat vorig jaar onderdeel was van LF2018-project *Lân fan taal*.

Nog altijd zijn de resultaten te zien. „De posters zijn naar drukker Wybo Smids in Weidum gebracht. Na exposities in Obe en Wijkcentrum Heechterp-Schieringen heb ik met collega Maaike Pulles en Wybo een rondje door de stad gemaakt om blijvende locaties te zoeken. De posters hangen bijvoorbeeld bij het buurtcentrum voor de deur, in het winkelcentrum van Bilgaard, op een hek tegenover de Koepelkerk en op

het hek van deelnemende school IKC Aventurijn.” Ook hamburgertent Zaika gaf de posters een plekje op de ramen. „De eigenaar is zelf Indiaas en deed graag mee.”

Van Nederlands, Fries, Vlaams, Italiaans, Hongaars en Russisch tot Iraakees, Catalaans, Papiaments, Koerdisch, Somalisch en Wolof (Senegal) en Tigrinya (Eritrea): de oogst aan talen was rijk. „Dat en meer wordt dus allemaal hier of in de omgeving van onze kinderen gesproken.”

Grappig of ontroerend

De zinnen waar de kinderen mee op de proppen kwamen waren al even divers. „Fryslân is plat mar it hat syn hichtepunten”, is bijvoorbeeld een grappige die ik niet kende. „Twaalf kinderen, dertien kleinkinderen, en toch moeten de ouders voor zichzelf zorgen want de kinderen zijn niet thuis. Een gezegde van die strekking in het Dzongkha uit Bhutan was dan weer ontroerend. Die vertelde het verhaal maar ook de pijn van een meisje en haar vader wiens familie over de hele wereld woont, en dus niet bij de grootouders.”

Een spreuk die haar persoonlijk raakte kwam uit het Arabisch: Elk goed idee was eerst een droom. Singelsma: „Die geldt zeker voor *Taal yn byld*.”

De kiem voor het meertaligheidsproject werd gelegd tijdens een ouderavond op obs De Opslach in Wommels, waar Singelsma voor de klas staat. „Ter opvulling van het programma had ik een meisje met roots in Mongolië gevraagd of zij een

Janke Singelsma met kinderen van de Dr. Algraschool en hun creaties voor *Taal yn byld*. Foto: Marchje Andringa

Wat ik voor het Fries voel, voelde hij voor het Papiaments. Eigenlijk waren we dus wel een beetje gelijk, zei hij

liedje in haar moedertaal wilde zingen. Dat was zo mooi dat meer kinderen uiteindelijk iets in hun moedertaal lieten horen. De hele zaal ging plat en de kinderen glommen van trots. Dit moest een vervolg krijgen.”

De ambities begonnen klein; „Taal begint bij de moedertaal. In een maatschappij waarin veel talen voorkomen is het belangrijk dat kinderen flexibel met taal leren omgaan. Maar die glimmende kopjes waren vooral waar we het voor deden.”

Aanvankelijk dachten ze dat de kinderen met hun leraren aan de slag zouden gaan. „Maar de ouders kwamen ook graag mee omdat ze het project belangrijk vonden. Daar zaten veel ouders bij die leerkrachten doorgaans maar lastig naar school wetten te krijgen.”

Bovenal leerden de deelnemers elkaar beter kennen. „Een jongen van De Plataanschool was bijvoorbeeld helemaal verbaasd toen een andere jongen uit zijn klas wist wat zijn zin betekende. Die bleek net als hij Marokkaanse ouders te hebben, dat wisten ze niet van elkaar. „Taal

is meer dan taal alleen’, verwoordde een vader van de Mauritschool het prachtig. ‘Het is ook hoe ik denk, wie ik ben. Wat ik voor het Fries voel, voelde hij voor het Papiaments. Eigenlijk waren we dus wel een beetje gelijk, zei hij.’

Na de Dr. Algraschool volgen dit jaar nog meer scholen. „Het project kan ook met streektaalen of bijvoorbeeld in de onderbouw van de middelbare school. Dat overwegen we ook.” Daarnaast kregen de organisatoren uitnodigingen voor presentaties op diverse onderwijsconferenties. „Onlangs hadden we er een op een internationaal congres in Leeuwarden. Daarvoor hebben we een Engelstalig promotiefilmpje gemaakt.” *Taal yn byld* kan dus zelfs de grens over. „Maar eerst willen we het verder uitrollen in de provincie; toch wel mooi als het Fries in het project een speciaal plekje houdt.”

TAAL YN BYLD

LIWWADDERS

Wurkboek Taalgebrûk & Leren

Tiemien Jelle

Dou hest de keutel
 bij ut skoane end

Liwwadders

je HEBT Helemaal
 gelyk

Do hast hielendal gelyk

Er is ook een online editie en dan heet het ...

- Met woorden kun je iemand blij maken
- Met woorden kun je iemand laten lachen
- Met woorden kun je iemand troosten

Wat fijn, want ik zit al veel te lang binnen...
Ik wil zo graag dat alles weer gewoon wordt:
Ik moet nodig naar de kapper!

Europees Talenlabel

...oost#TaalTroost#
...#TaalTroost#TaalTroost#
...Troost#TaalTroost#TaalTroost
...st#TaalTroost#TaalTroost#TaalTroost
...alTroost#TaalTroost#TaalTroost
...st#TaalTroost#TaalTroost#TaalTroost
...st#TaalTroost#TaalTroost#TaalTroost
...st#TaalTroost#TaalTroost#TaalTroost
...st#TaalTroost#TaalTroost#TaalTroost

Op de website

<https://www.inspirerendmeertaligonderwiis.nl/taaltroost/>

- Brief voor de leerkracht (in meerdere talen)
- Presentatie (in meerdere talen)
- De opdracht voor de kinderen

Staat jouw taal er niet bij?

Maak een vertaling, dan zetten wij die op de website.

#TaalTroost | #TaalTreast

Hulpblad 1: Op zoek naar een taalschat

Welke vragen ga je stellen?

.....

.....

.....

.....

.....

Je kunt ook de volgende vragen gebruiken:

- Wat vond je vroeger een mooi/grappig/bijzonder liedje in je moedertaal?
- Wat vond je vroeger een mooi/grappig/bijzonder gedichtje in je moedertaal?
- Of weet je gewoon een mooie/grappige/bijzondere zin in je moedertaal?
- Wat vond je er mooi/grappig/bijzonder aan?
- Vond je het mooi/grappig/bijzonder klinken?

C L E E K A C T I V I T E I T

Ynspirearjend Meertalich Onderwijs

Dank voor jullie aandacht!

Zijn er nog vragen of reacties?

janke.singelsma@nhlstenden.com
<https://www.inspirerendmeertaligonderwijs.nl/>